

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย ดำเนินการอยู่หลายรูปแบบ โดยหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ทำการส่งเสริมการเกษตรตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งมีวิธีที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เพื่อให้บริการความรู้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตร ทั้งในและนอกระบบเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจมีทักษะประสบการณ์ที่สามารถนำไปพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคม ตลอดจนการนำไปประกอบอาชีพ และเพื่อการศึกษาต่อ

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนในการส่งเสริมอาชีพเกษตร โดยให้การศึกษาสาขาวิชาอาชีพเกษตรกรรมในระบบโรงเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) วิชาอาชีพเกษตรกรรมเป็นวิชาหนึ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ในลักษณะวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรี มุ่งเน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะเพียงพอที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา,2533) โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เน้นความสามารถในการนำเอากระบวนการต่าง ๆ ไปพัฒนาตนเองและท้องถิ่นและเกิดเจตคติที่ดีในการประกอบสัมมาอาชีพ

การจัดกระบวนการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรง ได้พบได้เห็นได้สัมผัสได้กระทำจริง ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ได้ฝึกอาชีพ ฝึกการปฏิบัติอย่างแท้จริง กิจกรรมเหล่านี้เป็นกระบวนการเรียนของนักเรียน ใกวิท (2533) ได้เสนอแนะการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรปรับปรุงใหม่ เพื่อมุ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการกระทำมากกว่าเอ่ยวาจา การเรียนรู้ที่ดีที่สุดนั้น นักเรียนจะต้องได้รับ ทั้งรูป เสียง สัมผัส นั่นคือ การลงมือปฏิบัติจริง ทำงานเป็นกลุ่ม สอนให้เกิดทักษะกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ การตระหนักในปัญหา รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ สร้างทางเลือก ประเมินทางเลือก วางแผนขั้นตอน การปฏิบัติแล้วลงมือปฏิบัติ แล้วจึงประเมินผลรวมทั้งหมด นอกจากนี้ สบ (2533) ยังได้กล่าวถึงการเพิ่มคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนในการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงใหม่ไว้ว่าการเรียนรู้ของนักเรียนตามแนวหลักสูตรฉบับปรับปรุงใหม่ เป็นการเน้นการพัฒนาคุณภาพของการเป็นคนสมบูรณ์รอบด้านทั้งในความรู้พื้นฐานสำหรับการพัฒนาคน พัฒนาสังคม พัฒนาอาชีพ มีความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้เรียนต้องพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น

กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการกลุ่ม รวมทั้งคุณธรรม และจริยธรรม

หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ได้ระบุการดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีผสมผสานการให้ความรู้กับการปฏิบัติจริงโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และกระบวนการกลุ่ม ฯลฯ แนวทางการจัดการเรียนการสอน จากการทำผู้สอนเป็นศูนย์กลางมาเป็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน โดยกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ ซึ่งมุ่งสอนให้นักเรียนรู้จักทำ รู้จักคิด รู้จักการแก้ปัญหา รู้จักการพัฒนาและมีค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน วัลลภ (2533) กล่าวว่า กระบวนการเป็นแนวทางการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีขั้นตอน ซึ่งวางไว้อย่างเป็นลำดับตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ นั่นคือ จะคิดจะทำอะไรก็ตามให้ทำถูกขั้นตอนวิธีการของการคิดการกระทำนั้น ๆ นั่นเอง เป็นพฤติกรรมที่ครูพึงนำไปปฏิบัติต่อนักเรียน ปลุกฝังให้เกิดขึ้นกับนักเรียน นอกจากนี้ สงบ (2533) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนเชิงกระบวนการไว้ดังนี้ กระบวนการเป็นการดำเนินงานที่เป็นขั้นตอนนำไปสู่ความต้องการ โดยให้นักเรียนได้แสดงออกหรือปฏิบัติ โดยการใช้ร่างกาย ความคิด การพูดในการเรียนเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ คือ ได้รับความรู้หลังจากการทำกิจกรรมเป็นการปลุกฝังให้นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติเป็นขั้นตอนติดตัวไปใช้ในชีวิตรจริง ดังคำกล่าวที่ว่า แทนที่จะให้อาหารแก่คนหิวแต่ควรสอนให้เขารู้จักวิธีหาอาหาร ปุงอาหารมาบำบัดความหิวจะดีกว่า เป้าหมายการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ คือ การสอนที่ครูหลีกเลี่ยงการเป็นผู้ให้หรือผู้บอกแก่นักเรียนโดยตรง แต่จะจัดให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมตามจุดประสงค์การเรียนรู้เหมาะสมกับธรรมชาติลักษณะเนื้อหาวิชาและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนในชีวิตจริง

ศึกษานิเทศก์ หน่วยกรมสามัญศึกษา (2533) ได้เสนอแนะว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยผ่านหรือใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการกลุ่ม กระบวนการทักษะ 9 ชั้น ฯลฯ วิชาอาชีพเกษตรกรรมผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการได้หลายกระบวนการ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับธรรมชาติวิชา และจุดประสงค์การเรียนรู้

การส่งเสริมวิชาอาชีพเกษตรและงานสอนเป็นงานที่รับผิดชอบโดยครูเกษตร เพื่อให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถดำเนินการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพมีผลสัมฤทธิ์ตามหลักการจุดหมายและจุดประสงค์ของหลักสูตรของรายวิชาอาชีพเกษตร ครูเกษตรจะต้องพัฒนาการเรียน

การสอน วิธีการสอน การจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ ซึ่งเป็นจุดเน้นของหลักสูตรดังกล่าวมาแล้ว

โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง ได้ใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ทุกโรงเรียน ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2534 ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นสมควรที่จะทำการศึกษา ถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการในวิชาอาชีพเกษตรกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาครูเกษตรในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเป็นการส่งเสริมวิชาอาชีพเกษตรกรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการในวิชาอาชีพเกษตรกรรม
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพส่วนบุคคลของครูเกษตรกับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่เน้นกระบวนการในวิชาอาชีพเกษตรกรรม
3. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการในวิชาอาชีพเกษตรกรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาเรื่องนี้สามารถนำผลที่ได้รับไปเป็นแนวทางการพัฒนาครูเกษตร ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการในวิชาอาชีพเกษตรกรรมเพื่อส่งเสริมวิชาอาชีพเกษตรกรรมต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

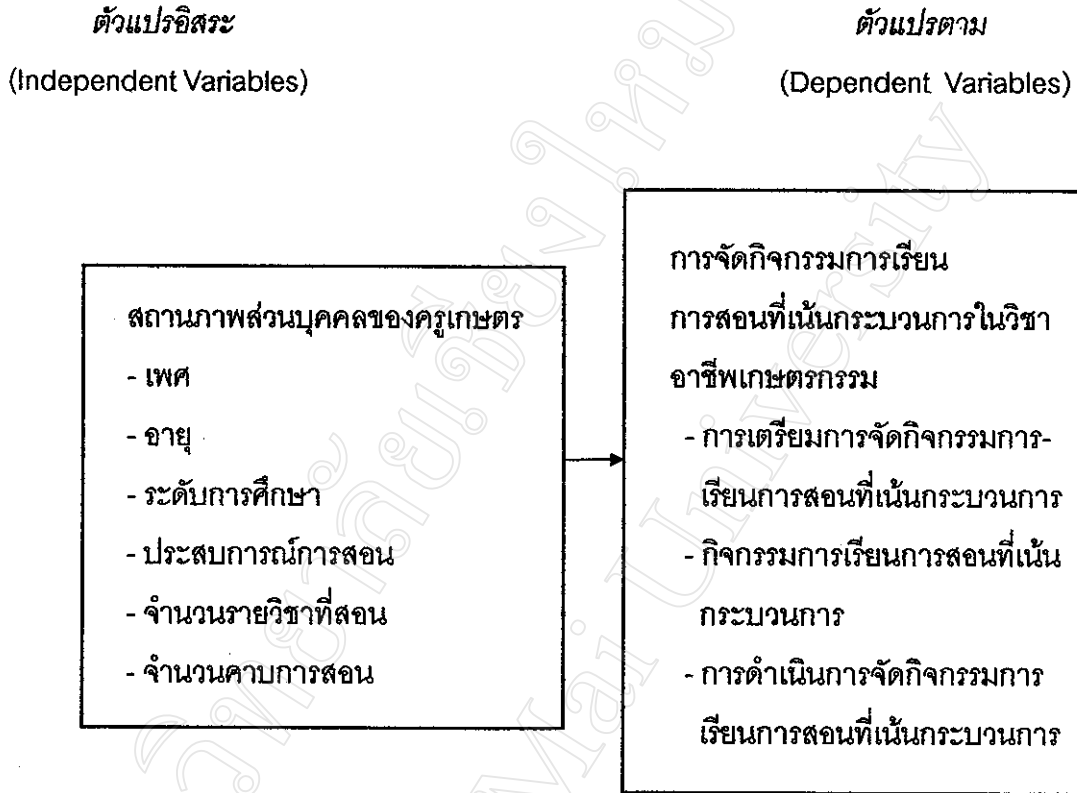
สถานภาพส่วนบุคคลของครูเกษตรมีความสัมพันธ์กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการในวิชาอาชีพเกษตรกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการในวิชาอาชีพเกษตรกรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของครูเกษตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาในเรื่องนี้มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

นิยามศัพท์เฉพาะ

กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ หมายถึง แนวการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพเกษตรกรรมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีขั้นตอนซึ่งได้กำหนดกิจกรรมหรือประสบการณ์ไว้ตามลำดับ ตั้งแต่ต้นจนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวเน้นผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลางการเรียนการสอนแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการของครู มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ได้แก่

1. ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ จุดหมายของหลักสูตร
2. ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำอธิบายรายวิชา โดยวิเคราะห์และจัดแบ่ง

เนื้อหาวิชา

3. ต้องกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ตรงกับความมุ่งหวังของหลักสูตร พฤติกรรม
การเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ได้

4. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ได้

5. มีความรู้เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ

6. มีความรู้เกี่ยวกับสื่อและการจัดทำสื่อประกอบการเรียน
7. มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำเครื่องมือนวัตกรรม
8. มีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์
9. มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนแบบต่าง ๆ
10. มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการและบริหารเวลา วัสดุอุปกรณ์

จากแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ เพื่อศึกษาลักษณะ
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการในวิชาอาชีพเกษตรกรรมโดยการศึกษา

- การเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ
- กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ
- การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ

วิชาอาชีพเกษตรกรรม หมายถึง วิชาอาชีพเกษตรกรรมที่ให้ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจ

ครูเกษตร หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่สอนวิชาเกษตรกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดลำปาง สังกัด
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ